

Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelut Pohjois- Savon hyvinvointi- alueella 2022

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Johannes Ketola

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Pohjois-Savon hyvinvointialueella 2022

13.10.2023

-

Johannes Ketola

Aluehallintovirastojen julkaisuja 196/2023

ISSN-2343-3132 (Verkkójulkaisu)

ISBN-978-952-5885-55-2

Painopaikka

2023

KUVAILEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 196/2023

Tekijät Johannes Ketola		Julkaisuaika 13.10.2023	
Julkaisunnimi Pelastustoimen palvelut Pohjois-Savon hyvinvointialueella 2022			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Pelastustoimen järjestämislaisissa (613/2021) aluehallintoviraston tehtäväksi on säädetty laatia vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskeva asiantuntija-arvio. Arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden sekä laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä, investointien tarvetta ja vaikutuksia.</p> <p>Pohjois-Savossa turvallisuusviestinnän määrällinen saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Palontutkinnan laajuus toteutui päätetyllä tasolla. Valvontatoiminta ei toteutunut määrällisesti tavoitteiden mukaisesti: suunnitellusta valvonnasta toteutui 75 %. Asuin- ja vapaa-ajan rakennusten valvontatoiminta oli riittämätöntä.</p> <p>Pelastustoiminnan saatavuudessa on huomattavia puutteita toimintavalmiusaikojen saavuttamisessa seitsemässä riskiruoudessa. Muina palvelujen saatavuuden puutteina on tunnistettu se, että osa raskaasta pelastuskalustosta on ikääntynyttä. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta.</p> <p>Pelastuslaitoksella on olemassa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämät suunnitelmat, mutta suurin osa niistä on osin tai kokonaan vanhentuneita. Pelastustoimen resursseja on osin käytetty myös lakisääteistä pelastustoimelle kuuluvaa yhteistyötä yksityiskohtaisempaan kuntien valmiussuunnittelun tukemiseen.</p> <p>Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelmassa esitetyt investoinnit ovat hyvin perusteltuja ja perustuvat selkeään tarpeeseen. Aluehallintoviraston saamien tietojen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelman mukaisilla investoinneilla investointivelka ei kasva merkittävästi.</p>			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu) xxxx-xxxx	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkójulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkójulkaisu) 978-952-5885-55-2
Kokonaissivumäärä 37		Kieli Teksti...	Hinta Teksti...
Julkaisija Itä-Suomen aluehallintovirasto		Paino Teksti...	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 196/2023

Sammanställd av Johannes Ketola		Utgivningsdatum 13.10.2023	
		Uppdragsgivare -	
		Datum för tillsättandet av organet -	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Norra Savolax välfärdsområde 2022			
<p>Referat</p> <p>Enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) utarbetar regionförvaltningsverket årligen en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet. I bedömningen granskas och bedöms räddningsväsendets servicenivå enligt uppgift, behovet av räddningsväsendets tjänster, hur tillgången till och kvaliteten på tjänsterna utvecklats och den uppskattade framtida utvecklingen när det gäller detta samt behovet och inverkan av investeringar.</p> <p>I Norra Savolax har den kvantitativa tillgången till säkerhetskommunikation varit tillräcklig. Brandutredningar genomfördes i den omfattning som hade beslutats. Tillsynen uppnådde inte de kvantitativa målen; 75 procent av den planerade tillsynen genomfördes. Tillsynen av bostads- och fritidshus var otillräcklig.</p> <p>När det gäller tillgången till räddningsverksamhet finns det betydande brister i hur aktionsberedskapstiderna uppnås i sju riskrutor. Andra identifierade brister i tillgången till service är att en del av den tunga räddningsutrustningen är föråldrad. Den nivå för bekämpning av miljöskador som krävs enligt Norra Savolax räddningsverks riskbedömning uppnås inte till alla delar.</p> <p>Räddningsverket har planer som krävs för beredskapen för befolkningsskydd, men största delen av dem är delvis eller helt föråldrade. Räddningsväsendets resurser har också delvis använts för att stödja kommunernas beredskapsplanering på ett mer detaljerat sätt än vad som förutsätts enligt det lagstadgade samarbetet som hör till räddningsväsendets uppgift. Investeringarna som föreslagits i investeringsplanen för räddningsväsendet i Norra Savolax välfärdsområde är välmotiverade och baserar sig på ett klart behov. Enligt de uppgifter regionförvaltningsverket fått ökar investeringsskulden inte nämnvärt genom de investeringar som finns i investeringsplanen.</p>			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5885-55-2
Sidantal 37		Spåk Text...	Pris Text...
Utgivare Regionförvaltningsverket i Östra Finland		Tryckeri Text...	

Sisällys

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	12
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	23
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	26
5	Väestönsuojelun palvelut	29
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	32
7	Pelastustoimen investoinnit	33
8	Menetelmät ja laatuseloste	34
9	Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto	36

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2023 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palvelujen tasoa vanhojen, lakkautettujen alueellisten pelastustoimen organisaatioiden tiedoilla. Arviot eivät tämän vuoksi kaikilta osin vastaa sisältöä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä Pronto-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsennellyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisuus selvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoimessa ohjaustehtävä on määritelty ja ohjeistettu. Ohjaamisen palveluissa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Pohjois-Savossa on käytössä päivystävän palotarkastajan palvelu, joka vastaa paloturvallisuuteen liittyviin yleisiin kyselyihin tai välittää yksityiskohtaisemmat kysymykset osa-alueittain erikoistuneille palotarkastajille. Arkkitehtien, suunnittelijoiden ja palokonsulttien neuvonta on kuitenkin vienyt runsaasti henkilöresursseja, erityisesti Kuopiossa rakentamisvolyyymi on suuri. Vaativan neuvonnan henkilöresurssi on siten ollut osin riittämätön. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan osa rakentamisen neuvonnasta on ollut pelastuslain tarkoittamaa neuvontaa laajemmalla tasolla. Siten resursseja on käytetty muuhun kuin lakisääteisten tehtävien hoitamiseen, mikä vaikeuttaa osaltaan pelastustoimen omista lakisääteisistä tehtävistä huolehtimista. Neuvontapalveluissa ei ole tunnistettu muita merkittäviä kehittämistarpeita.

Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä. Pohjois-Savossa turvallisuusviestinnän tarvetta tarkastellaan vuosittain turvallisuusviestintäsuunnitelman laatimisen yhteydessä. Suunnitelmassa on määritelty turvallisuusviestinnän keskeiset kohderyhmät sekä kampanjat ja tapahtumat, joihin pelastuslaitos osallistuu. Määrällinen tavoite oli 2022 saavuttaa 15 % maakunnan väestöstä turvallisuusviestintätilaisuuksissa. Tavoite saavutettiin, sillä tilaisuuksiin osallistui 16 % alueen väestömäärästä. Tämän lisäksi turvallisuusviestintää tehtiin merkittävässä määrin myös sosiaalisen median

välityksellä. Turvallisuusviestinnän palveluissa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tekemän palontutkinnan laajuudesta on päätetty palvelutasopäätöksessä. Pronto-tilaston mukaan vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneet palot on tutkittu päätöksen mukaisella tasolla¹. Merkittävänä kehittämistarpeena on tunnistettu ja osin toteutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen poliisille ilmoittamisen käytäntöjen kehittäminen. Toimenpiderekisterin kirjausten mukaan vuonna 2022 tapahtuneista ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevista tapauksista 76 %:ssa ilmoitus jäi tekemättä.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveystoimikunnat. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen selvityksen mukaan yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi on tehty monipuolisesti, säännöllisesti ja suunnitelmallisesti useiden eri tahojen kanssa. Rakennusvalvontaviranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö on kuitenkin vienyt runsaasti henkilöresursseja; erityisesti Kuopiossa rakentamisen volyymi on suuri. Rakennuslupaprosessiin, lausuntoihin ja vaativien kohteiden katselmuksiin erikoistunut henkilöresurssi on siten ollut osin riittämätön. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan osa Kuopion rakennusvalvonnan kanssa tehtävästä työstä on ollut pelastuslain tarkoittamaa yhteistyötä laajemmalla tasolla. Siten resursseja on käytetty muuhun kuin lakisääteisten tehtävien hoitamiseen, mikä vaikeuttaa osaltaan pelastustoimen omista lakisääteisistä tehtävistä huolehtimista. Yhteistyön palveluissa ei ole tunnistettu muita merkittäviä kehittämistarpeita.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

---

¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 29.5.2023

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan onnettomuuskehityksen seurannan tarve on tiedostettu hyvin. Onnettomuuskehityksen seurantaan kohdistetut resurssit ovat kuitenkin olleet riittämättömiä. Hyvinvointialueen selvityksen mukaan onnettomuuskehityksen seuranta tehdään keväällä 2023 riskianalyysin päivityksen yhteydessä. Kehittämistarpeena on jatkuvan toiminnan käynnistäminen, jossa onnettomuuskehityksen seurannan ja sen johdosta tehtävien toimenpiteiden käytännöt olisivat kattavia ja säännöllisiä.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Mainittuja tehtäviä ei ole tällä Pohjois-Savossa hetkellä ole.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Pohjois-Savon pelastustoimen valvontatehtävien palvelujen tarve on selvitetty valvontasuunnitelmassa. Valvontasuunnitelman mukaisia yleisiä palotarkastuksia ei saatu tehtyä suunnitellusti. Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palotarkastukset jäivät tekemättä 25 %:ssa kohteista. Pääsyyinä oli pelastuslaitoksen valmiusjärjestelmän muutos, jolloin aiemmin päivätyötä asemilla tehneet henkilöt keskitettiin ympärivuorokautisille pelastusasemille töihin.

Pelastuslaitoksella on lisäksi taloushaasteiden ja työvoimapulan takia paljon sellaisia virkoja, jotka ovat täyttämättä tai joissa viransijaisina toimivat henkilöt eivät pysty osallistumaan valvontatehtäviin. Muutenkin henkilöstövoimavarat olivat määrällisesti minimissään, jolloin mahdolliset poissaolot vaikuttivat välittömästi palvelukykyyn. Vuonna 2022 tekemättä jääneitä tarkastuksia on tehty vuoden 2023 alkupuolella. Pelastustoimen toimenpidetilasto Prontoon mukaan suunnitelluista palotarkastuksista 95 % saatiin tehtyä, joten tilastoissa on epätarkkuutta².

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan vuonna 2022 valvontatehtävien hallinnollista laatua parannettiin erityisesti hallintolain mukaisen kuulemisen osalta. Arviolta 20 %:ssa palotarkastuksista annettiin korjausmääräys tai -määräyksiä.

Pientalojen ja vapaa-ajan asuinrakennusten osalta Pohjois-Savossa on käytössä paloturvallisuuden itsearviointimalli, jossa valvottaville kohteille lähetetään

---

² Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 29.5.2023

itsearviointikirje, itsearviointilomake ja palautuskuori. Vastaus saatiin 80 %:lta paloturvallisuuden itsearviointia edellyttävältä kohteelta, ja kohteita oli yhteensä 9 776. Korkeariskiseksi arvioituihin kohteisiin ei tehty palotarkastuksia³.

Valvontatehtävien merkittävimmät kehittämistarpeet ovat yleisten palotarkastusten määrällisten tavoitteiden saavuttaminen sekä pientalo- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastusten tekeminen. Lisäksi valvontatoiminnan yleisessä laadussa on osittain kehittämistarvetta. Kehittäminen edellyttää valvontatehtäviin kykenevän henkilöresurssin lisäämistä.

1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Pelastuslaitos ei ole suorittanut erillisiä valmiustarkastuksia, vaan näitä asioita on valvottu muun valvontatoiminnan yhteydessä.

---

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 25.5.2023

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta on säännönmukaisesti arvioitu valvontatoiminnan osalta valvontasuunnitelmassa sekä turvallisuusviestinnän osalta turvallisuusviestintäsuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Turvallisuusviestinnän määrällinen saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Palontutkinnan laajuus toteutui päätetyllä tasolla. Valvontatoiminta ei toteutunut määrällisesti tavoitteiden mukaisesti: suunnitellusta valvonnasta toteutui 75 %.

Pelkää itsearviointilomakkeiden pyytämistä ei voi pitää varsinaisena valvontana, vaan sitä tulee pitää riskinarviona, jonka avulla palotarkastukset voidaan kohdentaa suuremman riskin kohteisiin. Näitä ovat ne kohteet, joista lomaketta ei saada, sekä vastausten perusteella korkeariskiseksi arvioidut kohteet. Asuin- ja vapaa-ajan rakennusten valvontatoiminta oli riittämätöntä.

Onnettomuuksien ehkäisyn merkittävimmät kehittämistarpeet ovat valvontatoiminnan määrällinen kattavuus sekä tahallisten tai tuottamuksellisten palojen ilmoitusvelvollisuuden toteutuminen.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Väestön varoittaminen tapahtuu pääasiallisesti vaaratiedotteilla. Lisäksi on käytössä 112Suomi-sovellukseen lähetettävä viranomaistiedote, kiinteitä väestöhälyttimiä ja sosiaalisen median kanavia. Vaaratiedote tavoittaa median kautta maakunnan asukkaat. Väestöhälyttimet kattavat isolta osin kaupunkien ja kuntien taajamat sekä asuinkeskittymät, mutta kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu. Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuvan väestön osuus ei ole tiedossa.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminta jaetaan tässä arvioinnissa perusvalmiuden ja erityisvalmiuden palveluihin.

Perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia pelastustoiminnan palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvilta henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoriutua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.

Pelastustoiminnan erityisvalmiudella tarkoitetaan pelastustoimen ennalta määriteltyä ja varmistettua kykyä suorittaa esimerkiksi savusukellusta, kemikaalisukellusta, pintapelastusta, vesisukellusta, ympäristövahinkojen torjuntaa ja korkealta pelastamista sekä muuta paikallisten riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan. Erityisvalmiuden palvelut edellyttävät henkilöstöltä erityiskoulutusta ja osin määräajoin uusittavaa pätevyyttä tehtävien suorittamiseksi. Erityisvalmiuden palvelujen tehokas toteuttaminen voi edellyttää erityiskalustoa.

2.2.1 Pelastustoiminnan perusvalmiudet

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁴ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

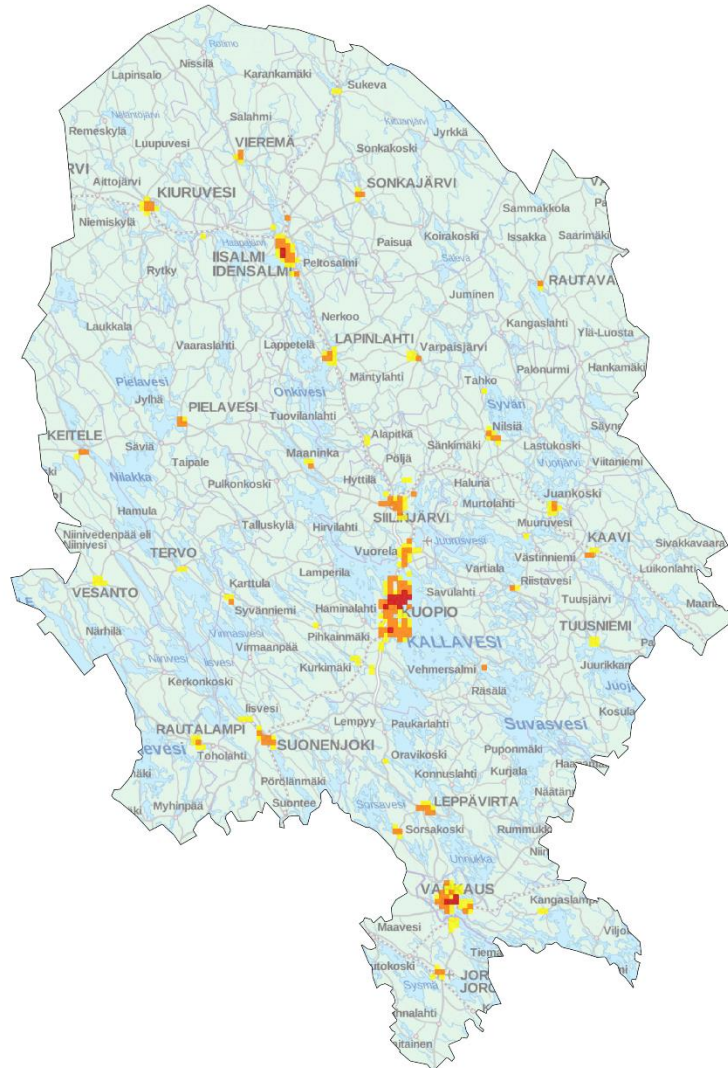
Taulukko 1: Toimintavalmiuden tavoiteajat

Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

⁴ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012)

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti.

Kuva 1: Riskialuekartta

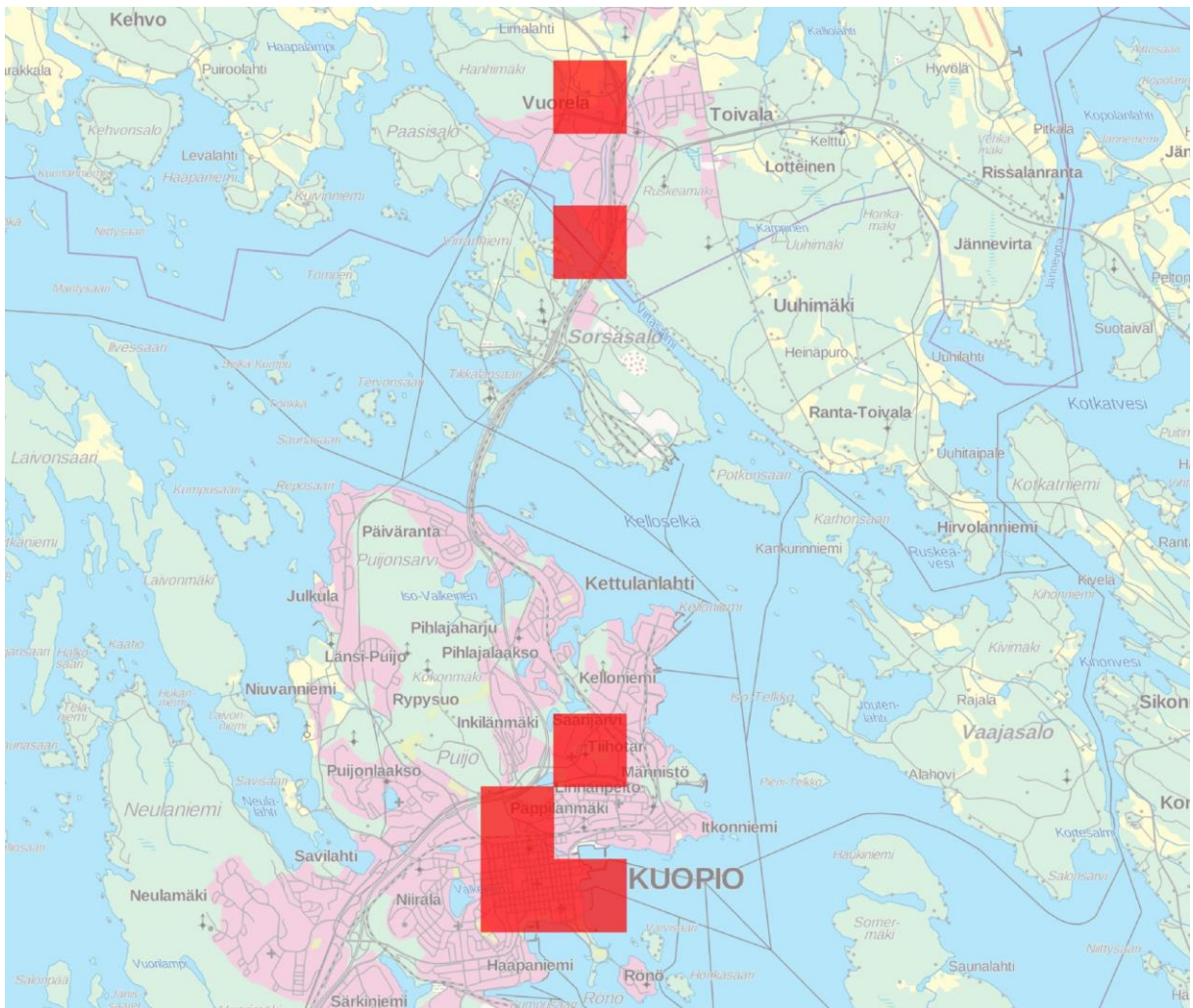
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikataavoite

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 8 minuuttia 11 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden mediaanien

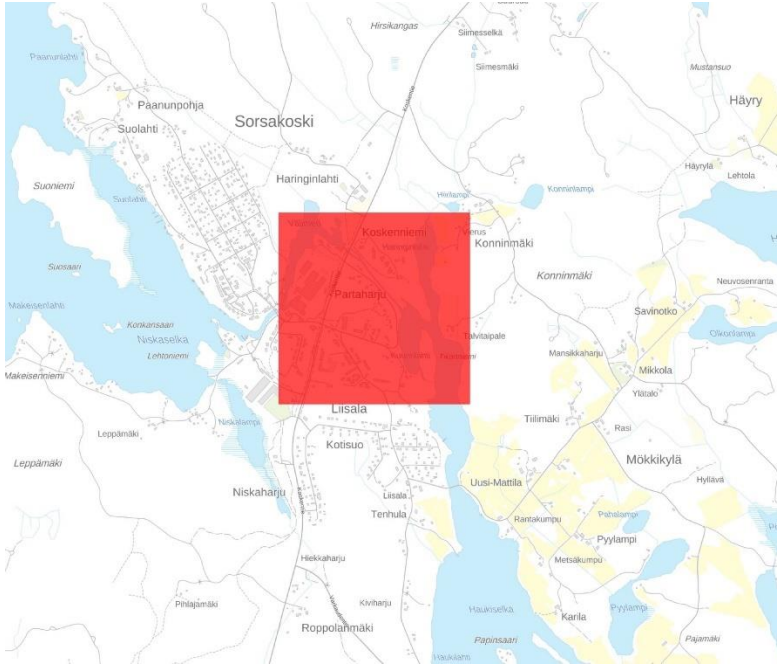
keskiarvo oli tasan 9 minuuttia, joten toimintavalmiusaika on nopeutunut huomattavasti.⁵

Vuonna 2022 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa riskiruuduittain. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmius on jäänyt toteutumatta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2019–2022), oli Pohjois-Savon hyvinvointialueella seitsemän ruutua. Ruuduista neljä on Kuopiossa, kaksi Siilinjärven Vuorelassa ja yksi Leppävirran Sorsakoskella. Näissä ruuduissa on huomattava puute toimintavalmiuden toteutumisessa.

Kuva 2: Pitkään jatkuneiden toimintavalmiuden puutteiden sijainti Kuopiossa ja Siilinjärvellä.

⁵ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023

Kuva 3: Pitkään jatkuneiden toimintavalmiuden puutteiden sijainti Leppävirralla

Aluehallintovirasto on antanut korjausmääräyksen Vuorelan toimintavalmiuseräiden puutteista vuonna 2021⁶. Määräyksessä todettu seuranta-aika on meneillään. Pohjois-Savon pelastustoimi on tehnyt korjaavia toimenpiteitä Kuopion keskusta-alueen saavuttamiseksi perustamalla uuden pelastusaseman Itkonniemeen. Leppävirralla on kaavailtu uuden pelastusaseman rakentamista. Aluehallintovirasto seuraa tehostetusti näiden toimenpiteiden vaikutuksia toimintavalmiuseräisiin.

Joissain tapauksissa satunnainen vaihtelu voi olla syynä toimintavalmiuseräiden saavuttamisen ongelmiin. Siksi aluehallintovirasto on tehnyt tarkastelun myös siten, että tarkastelussa on huomioitu vain ne ruudut, joissa on ollut vähintään neljä tehtävää jokaisena tarkasteluvuotena. Siten satunnainen vaihtelu ei enää vaikuta tarkasteluun. Tarkasteltaessa vain niitä ruutuja, joissa tarkastelujaksolla on ollut vähintään neljä tehtävää jokaisena tarkasteluvuonna, ongelmaruutuja ovat edellisessä kappaleessa mainituista ruuduista kaikki muut paitsi toinen Vuorelan ruuduista. Siten edellisessä kappaleessa mainittuja ongelmia voidaan pitää todellisina, eikä niitä voi selittää satunnaisella vaihtelulla.

Taulukko 2: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista

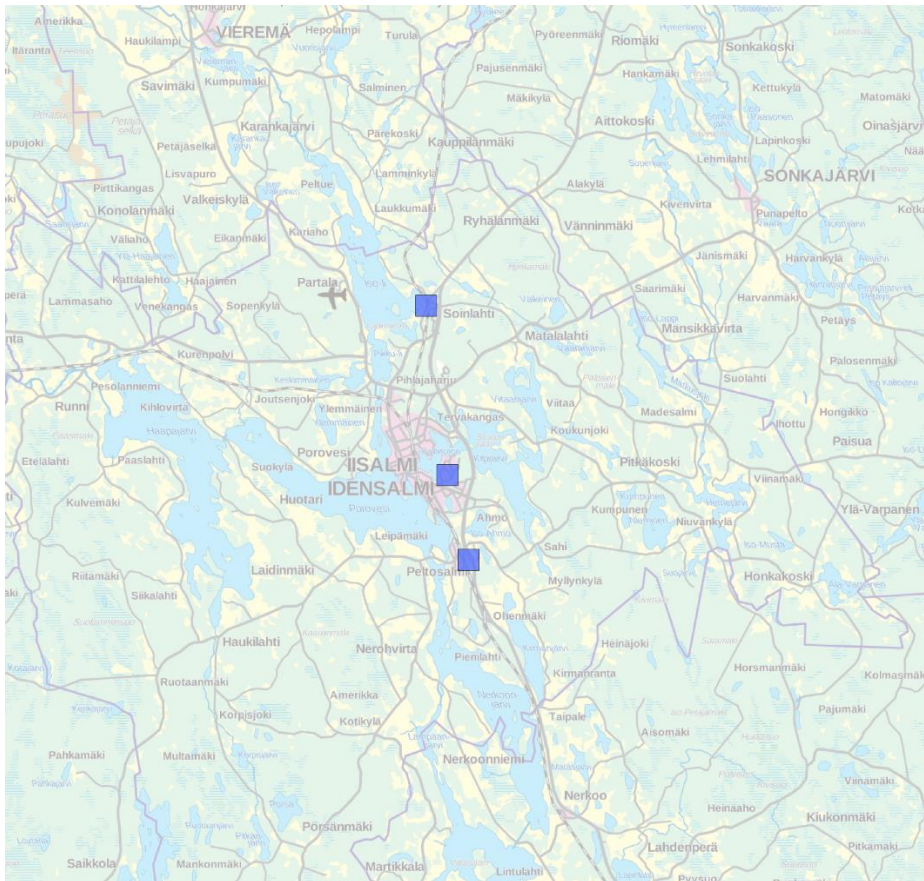
Riskiluokka	Ongelmaruutuja (kpl)	Ongelmaruudut, joissa min. 4 teht.
I	4	4
II	3	2
III	-	-
Yhteensä	7	6

⁶ Korjausmääräys pelastustoimen palvelutason huomattavista epäkohdista Vuorelassa, Toivalassa ja Sorsasalossa. ISAVI/2406/2021

Haasteet ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan tavoitteiden saavuttamiseksi ovat mahdollisesti lisääntymässä. Sellaisia ruutuja, joissa tavoitteita ei ole saavutettu kahtena edellisenä vuotena (2021 ja 2022), oli neljä, joten ilman kehittäviä toimenpiteitä niistäkin on todennäköisesti tulossa ongelmaruutuja. Näistä ruuduista yksi Siilinjärven Toivalassa ja kolme on Iisalmessa (kuva alla).

Hyvinvointialueen Itkonniemeen sekä Sorsasaloon perustamat pelastusasemat saattavat vaikuttaa toimintavalmiusaikojen paranemiseen, mutta niiden vaikutuksia ei vielä täysimääräisesti voi tätä kirjoitettaessa arvioida. Lisäksi toimintavalmiusaikoihin saattaa tulla parannusta Siilinjärven uuden pelastusaseman valmistuttua. Myös keskisuurten paikkakuntien uusilla 24/7-asemilla sekä varallaolokäytäntöjen muuttumisilla on mahdollisesti vaikutuksia toimintavalmiusaikoihin tulevaisuudessa. Kuopion kasvaminen etelään on myös mahdollinen tulevaisuuden toimintavalmiusaikatavoitteiden toteutumiseen vaikuttava asia.

Kuva 4: Iisalmessa olevat riskiruudut, joita ei ole saavutettu vuosina 2021 ja 2022

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 13 minuuttia 19 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden mediaanien keskiarvo oli 13 minuuttia 42 sekuntia, joten aika on nopeutunut selvästi.⁷

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta tai enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontoissa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 18 minuuttia 37 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden mediaanien keskiarvo oli 22 minuuttia 18 sekuntia, joten pelastusjoukkueen toimintavalmiusajassa on tapahtunut erittäin merkittävä paraneminen. Vaikka pelastusjoukkueen tehtävien määrä on suhteellisen pieni (112 tehtävää vuonna 2022) ja tehtävien etäisyys pelastusasemasta vaihtelee merkittävästi, ajan lyheneminen on silti niin huomattavaa, että sitä voidaan pitää merkittävänä.⁸

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimessa on ollut ajoittain merkittäviä rekrytointihaasteita. Tämän vuoksi tavoiteltavat vuorovahvuudet eivät aina ole täyttyneet. Puutteisiin on reagoitu, mutta korjaustoimet jatkuvat edelleen. Myös sivutoimisen henkilöstön saatavuuteen on tulossa suuria haasteita.

Pelastustoiminnan harjoittelu toteutetaan harjoitusohjelman ja harjoituskohtaisen harjoitussuunnitelman mukaisesti. Pelastuslaitoksella on käytössä järjestelmä, jonka avulla harjoittelun toteutumista seurataan. Osaamisen ylläpitämisen suunnitelmallisuudessa on puutteita, koska siitä vastaavassa henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta. Fyysistä toimintakykyä seurataan järjestelmällisesti.

Pelastustoiminnan kalustovoimavarat

Pohjois-Savon pelastustoiminnan kaluston määrä ja laatu on pääosin riittävällä tasolla. Osa raskaasta kalustosta on iäkästä, esimerkiksi puomitikas- ja nostolava-autojen keski-ikä on 24 vuotta ja suurimpien veneiden (F-, E- ja C-luokan) keski-ikä on 24 vuotta.

Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Pohjois-Savossa pelastusasemia on uusittu runsaasti ja uusimistahti jatkuu kiivaana. Olemassa olevien kiinteistöjen suurimmat puutteet liittyvät TUVE-määräysten mukaisuuteen. Muutamien pelastusasemien sijainti ei ole optimaalinen toimintavalmiusaikojen näkökulmasta.

---

⁷ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023

⁸ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023

2.2.2 Pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Savusukellusvalmiudet

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojaruukkeiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

Savusukellusvalmiuksien ylläpidossa on ajoittaisia haasteita pienillä paikkakunnilla, johtuen toimintakykyisen henkilöstön saatavuudesta.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Pohjois-Savossa vaarallisten aineiden onnettomuuksien tiedustelua ja alkuvaiheen torjuntaa varten tarkoitettua kalustoa on sijoitettu kaikille pelastusasemille. Erikoiskalustoa on keskitetty Kuopioon, Varkauteen, Siilinjärvelle ja Iisalmeen. Jokaisella 24/7 toimivalla pelastusasemalla on valmius kemikaalitorjunnan aloittamiseen.

Vesipelastamisen valmiudet

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan pintapelastusvalmius on kaikilla 24/7 toimivilla pelastusasemilla, välitön vesisukellusvalmius on Kuopiossa.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta: tavoitetason

vaatimuksista täyttyy 46 %, kun minimivaatimuksena on 90 %. Merkittävimmät puutteet ovat kehitymissuunnittelussa, terveys- ja turvallisuussuunnittelussa sekä taloushallinnon suunnittelussa. Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät kuitenkaan ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna. Riskinarvion laatimisen jälkeen Saimaan alueen laivaliikenteessä on tapahtunut merkittäviä muutoksia, joten torjuntatason vaatimusten tämänhetkisessä tasossa saattaa olla epätarkkuutta.⁹

Korkealta pelastamisen valmiudet

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksen valmius pelastustoimintaan korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa sekä maanalaisissa tiloissa suunnitellaan, ohjeistetaan ja rakennetaan yhteistyössä lähialueiden pelastuslaitosten kanssa. Pelastuslaitoksella on olemassa erillinen ohje korkealla työskentelystä ja lisäksi ohje työskentelystä puomitikas- ja nostolava-autojen kanssa.

Sammutusveden saamisen valmiudet

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos vastaa sammutusvesisuunnitelmasta. Viimeisin päivitys sammutusvesisuunnitelmaan on tehty vuonna 2022. Sammutusautojen vesisäiliöiden lisäksi Pohjois-Savossa on 25 säiliöpaloautoa. Metsäpaloalan myötä luonnonvesilähteiden hyödyntäminen sammutusveden saamisessa on parantunut.

Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Pohjois-Savossa pelastuslaitoksen päivittäistä valmiutta voidaan kohottaa esimerkiksi suuren yleisötapahtuman tai juhlapäivän ajaksi, jolloin paikallinen onnettomuusriski on normaalia korkeampi. Hyvinvointialueen selvityksen mukaan paikallisiin riskeihin on varauduttu myös yhteistyössä esimerkiksi teollisten toimijoiden kanssa.

2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa

---

⁹ Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisu 157/2023.

määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Pelastusryhmän tasoisen tehtävän pelastustoiminnan johtajana toimii hälytetyn yksikön ryhmänjohtaja, jos hän on pelastusviranomainen. Jos ei ole, pelastustoiminnan johtajana toimii asemaryhmän alueella toimiva pelastusviranomainen.

Pohjois-Savossa pelastusjoukkuetta johtaa toimialueen päivystävä päällystöviranhaltija. Toimialueita on kolme. Kuopion alueen päivystävä palomestari johtaa tilannetta myös muilla alueilla, kunnes muiden alueiden varallaolossa ollut päivystävä palomestari liittyy tehtävään.

Pelastuskomppaniaa johtaa virka-aikana joku pelastuslaitoksen ylemmistä päällystöviranhaltijoista. Virka-ajan ulkopuolella Kuopion alueen päivystävä palomestari johtaa tilannetta. Siten virka-ajan ulkopuolella Kuopion alueen päivystävällä palomestarilla voi olla useita yhtäaikaista johtamisrooleja. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan tästä voi seurata palvelutason heikkenemistä. Myös suuronnettomuuksissa tarvittavan esikunnan henkilöstössä voi olla ajoittain puutteita, koska sitä ei ole kaikilta osin varmistettu.

2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Itä- ja Kaakkois-Suomen alueen pelastuslaitokset toteuttavat yhdessä tilannekeskustoimintaa, jonka vastuullisena tuottajana on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos. Toiminta perustuu sopimukseen, ja osapuolet seuraavat sopimuksen toteutumista.

2.5 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi antaa virka-apua eri viranomaisille näiden sitä pyydettyä. Pelastusviranomaiset voivat antaa virka-apua muille viranomaisille erilaisissa tilanteissa, joissa pelastusviranomaiset ovat koulutuksensa ja tehtäviensä perusteella päteviä avustamaan.

Pelastusviranomaisen antama virka-apu voi Pohjois-Savossa sisältää esimerkiksi henkilö- ja kalustoresursseja, asiantuntija-apua, tiedonvälitystä, koordinoitua, suojele- ja varautumistehtäviä sekä muita pelastusviranomaisten toimialaan kuuluvia tehtäviä. Virka-apu on tärkeä osa viranomaisten välistä yhteistyötä, ja sen tarkoituksena on varmistaa, että tilanteisiin saadaan nopeasti ja tehokkaasti riittävät resurssit ja asiantuntemus käyttöön.

2.6 Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan kansainvälisen avun antamisessa pelastuslaitos on osallistunut EU-pelastuspalvelumekanismiin toimintaan ja sitoutunut yhdessä muiden Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten kanssa metsäpalomuodostelmalla (FI GFFF-V) tukemaan pelastuspalvelumekanismiin kautta muiden EU-alueen valtioiden pelastustoimintaa. Pelastuslaitoksella ei ole valtion hankkimaa kansainväliseen pelastustoimintaan soveltuvaa erityiskalustoa.

Pohjois-Savon kansainvälisen avun vastaanottamiseen ja antamiseen liittyvä suunnitelma (Host Nation Support, HNS) on laadittu yhteistyössä Itä-Suomen pelastuslaitosten kanssa, mutta sitä ei ole otettu käyttöön.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Pelastustoiminnan palvelujen perusvalmiuksien tarve on Pohjois-Savossa selvitetty hyvin. Erityisvalmiuksien tehtäväkohtaisesta tarpeesta ei kaikilta osin ole esitetty tietoja.

Palvelujen saatavuudessa on huomattavia puutteita toimintavalmiusaikojen saavuttamisessa seitsemässä riskiruudussa. Muina palvelujen saatavuuden puutteina on tunnistettu se, että osa raskaasta pelastuskalustosta on ikääntynyttä. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta: tavoitetason vaatimuksista täyttyy 46 %. Suuronnettomuuksissa tarvittavan pelastustoiminnan johtamisen esikunnan henkilöstöä ei ole kaikilta osin varmistettu. Kansainvälisen avun vastaanottamiseen ja antamiseen liittyvä suunnitelma (HNS) on laadittu, mutta sitä ei ole otettu käyttöön.

Pelastustoiminnan palvelujen kehitystarpeista merkittävin on toimintavalmiusaikojen puutteiden korjaaminen.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Häätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että häätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Pohjois-Savon pelastustoimen hälytysvasteet on määritelty ja toimitettu häätäkeskukselle. Erillistä hälytysohjetta ei ole. Siten hälytysohjeelle asetetut vaatimukset eivät aluehallintoviraston näkemyksen mukaan kaikilta osin täyty.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Pohjois-Savossa on tehty yhteistyösopimukset naapuripelastuslaitosten kesken.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimella ei ole laadittuna erityisiä yhteistyösuunnitelmia. Yhteistoimintasopimuksissa on kuvattu joitakin yhteistyön yksityiskohtia ja pelastustoiminnan johtamisen ohjeissa on kuvattu yhteistyötä pelastustoimen näkökulmasta.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Pohjois-Savossa sammutusvesisuunnitelma on ajan tasalla, ja muista suunnitelmista ei hyvinvointialueen selvityksessä ollut tietoja.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Pohjois-Savossa on kaikkiaan kahdeksan kohdetta, joihin pelastuslaitos on velvollinen laatimaan ulkoisen pelastussuunnitelman. Suunnitelmien koordinoinnista ja ohjauksesta vastaa pohjoisen toimialueen palopäällikkö. Suunnitelmien laadinnasta vastaavat vastuuhenkilöksi määritellyt palomestarit. Suunnitelmien laadinta suoritetaan muiden virkatehtävien ohella eikä niiden tekemiseen ei ole osoitettu erillistä resurssia.

Aluehallintoviraston saamien tietojen mukaan ulkoiset pelastussuunnitelmat ja harjoitukset eivät kaikilta osin ole toteutuneet laadukkaasti eivätkä laissa annetussa aikataulussa. Hyvinvointialueen pelastustoimen 26.4.2023 antaman tiedon mukaan ulkoisten pelastussuunnitelmien ja niihin liittyvien harjoitusten oikea-aikaisuuden sekä laadun varmistamiseksi pelastuslaitoksen tulisi lisätä suunnitteluun varattua resurssia ja organisoida nykyisiä työtehtäviä tarkoituksenmukaisemmin.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimessa osa vaadituista suunnitelmista on ajan tasalla, mutta osa suunnitelmista puuttuu tai niissä on päivittämistarvetta. Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat on laadittu, mutta sekä niiden sisällöissä että laadintaprosesseissa on havaittu laadullisia puutteita.

Pelastustoiminnan suunnitteluun käytettävissä oleva resurssi on riittämätön.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Pohjois-Savossa vapaaehtoisia käytetään pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa etenkin pienillä paikkakunnilla, missä ei ole 24/7 toimivaa paloasemaa. Vapaaehtoiset ovat pääosin sivutoimisessa työsuhteessa. Palokuntasopimuksia on muutaman VPK:n kanssa, ja lisäksi vapaaehtoisia käytetään järvipelastusyhdistyksien, vapaaehtoisen pelastuspalvelun, pelastuskoirien sekä radioamatöörien kautta.

4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Pohjois-Savossa on tapahtunut tai tapahtumassa muutoksia, jotka vaikeuttavat merkittävästi vapaaehtoistoimintaa. Sopimushenkilöstön motivaatiota on laskenut merkittävästi varallaolon väheneminen ja uusien 24/7 asemien perustaminen. Ne ovat pienentäneet rahallisia korvauksia ja vähentäneet tehtävämääriä. Lisäksi niin sanottuja asemavastaavia ei enää kaikkialla ole, ja silläkin on vaikutusta sopimushenkilöstön toimintaedellytyksiin. Toimintakyvyn testaukseen tulossa olevat lisäykset sekä testauksen vaikuttamattomuus palkkaukseen vähentävät myös osaltaan sopimushenkilöstön halukkuutta osallistua toimintaan.

Parannusta vapaaehtoisten toimintaedellytyksiin on tulossa Kuopiossa, jonne rakennetaan uusi paloasema VPK:n käyttöön. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan vapaaehtoistoimintaa tulisi tukea murrosvaiheissa erityisen voimakkaasti, jotta vapaaehtoisten toimintaedellytykset säilyisivät. Nyt sitä ei ole edistetty riittävästi, ja vapaaehtoistoiminta on osin hiipumassa

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen selvityksen mukaan terveystarkastukset on pyritty toteuttamaan voimassa olleen työterveyshuollon toimintasuunnitelman ja Pelastussukellusohjeen mukaisesti. Terveystarkastuksista on sovittu hyvinvointialueen ja sopimuspalokunnan välisessä palokuntasopimuksessa.

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan sopimushenkilöstön perus- ja jatkokoulutus hoidetaan yhteistyösopimuksen perusteella Pohjois-Savon pelastusalan liiton kautta. Sopimushenkilöstön viikkoharjoitukset toteutetaan laaditun harjoitussuunnitelman mukaisesti. Toiminnassa hyödynnetään sähköisiä oppimisalustoja, harjoituksia ja tenttejä. Koulutukseen liittyvät oleellisena osana toimintakyvyn osoittamiseksi pidettävät kuntotestit. Koulutusmääriä ja pätevyksiä seurataan.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta, tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Sivutoimisen henkilöstön, sopimuspalokuntien henkilöstön sekä muiden vapaaehtoisten tarve palvelujen tuottamisessa on tunnistettu ja tarve on suuri. Vapaaehtoisten saatavuus on koko maassa heikentymässä ilman erityisiä toimienpiteitä.

Pohjois-Savossa sopimushenkilöstön osallistuminen pelastustoimintaan on vähentynyt. Tähän on ollut syynä muun muassa Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen viime aikoina tekemät päätökset, kuten varallaolon väheneminen.

Merkittävimpinä kehittämistarpeina ovat sivutoimisen henkilöstön, sopimuspalokuntien henkilöstön sekä muiden vapaaehtoisten rekrytointia ja pitovoimaa edistävien toimenpiteiden lisääminen.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Pohjois-Savon pelastustoimen varautumisen, valmiussuunnittelun ja väestönsuojelun henkilöresurssit ovat olleet riittämättömiä, koska muun muassa valmiiksi niukkoja resursseja on käytetty myös muihin tehtäviin. Pelastuslaitoksella on olemassa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämät suunnitelmat, mutta suurin osa niistä on osin tai kokonaan vanhentuneita. Päivitystyötä ja korjausvelkaa on runsaasti.

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Pohjois-Savossa todellinen toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen on jäänyt pääosin tekemättä. Eri viran- ja toimenhaltijat ovat laatineet lakisääteisiä suunnitelmia väestönsuojelutehtävistä ja niihin varautumisesta, mutta pelastustoimen vastuulla oleva toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen ei ole toteutunut siten kuin sen tulisi toteutua. Isossa kuvassa eri toimijoilla on tiedossa oma rooli, mutta suunnitelmien synkronoitumista keskenään ei ole tarkasteltu tai harjoiteltu.

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen väestönsuojelun organisaatiota ei ole määritelty. Pelastustoimen palvelualueella on varattu henkilöstö poikkeusoloja varten, mutta tarkempia määrittelyjä henkilöresurssien käytöstä ei ole tehty.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Pohjois-Savon pelastustoimen palvelualueella on varattu henkilöstö poikkeusoloja varten, mutta tarkempia määrittelyitä henkilöresurssien käytöstä ei ole tehty.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Pohjois-Savossa häiriötilannekoulutusta on järjestetty, mutta koska väestönsuojelun organisaatiota ei ole määritelty, myöskään kohdennettua väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusta ei ole voitu järjestää.

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoimen johtamistiloista ja muista edellytyksistä on huolehdittu.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Pohjois-Savossa kuntien valmiussuunnittelun ja varautumisen tukemista on tehty pelastuslaitoksen ja kuntien kesken tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojeluun varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Väestönsuojeluun varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarve on hyvin tiedossa. Pelastuslaitoksella on olemassa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämät suunnitelmat, mutta suurin osa niistä on osin tai kokonaan vanhentuneita.

Pelastustoimen resursseja on osin käytetty myös lakisääteistä pelastustoimelle kuuluvaa yhteistyötä yksityiskohtaisempaan kuntien valmiussuunnittelun tukemiseen. Tämä työ on väestönsuojeluun varautumisen kokonaisuuden kannalta merkityksellistä mutta vaikeuttaa nyt osaltaan pelastustoimen omista lakisääteisistä tehtävistä huolehtimista.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve hyvinvointialueella päätetään palvelutasopäätöksessä. Valtioneuvoston antamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet on huomioitu palvelutasopäätöksessä.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu tavoitteita.

6.3 Sisäministeriön laatua koskevien toimenpidesuosituksen toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu toimenpidesuosituksia.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

- 1) valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamat valtakunnalliset tavoitteet toteutuvat hyvinvointialueella hyvin, ne on huomioitu palvelutasopäätöstä laadittaessa.
- 2) sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittuja tavoitteita vuodelle 2022 ei ole.
- 3) sisäministeriön laatua koskevia toimenpidesuosituksia vuodelle 2022 ei ole.

7 Pelastustoimen investoinnit

7.1 Investointien tarve

Pohjois-Savon hyvinvointialueen investointisuunnitelman 2024–2028 pelastustoimen osasuunnitelmassa esitetyt investoinnit ovat hyvin perusteltuja ja perustuvat selkeään tarpeeseen. Aluehallintoviraston saamien tietojen mukaan investointivelka ei kasva merkittävästi Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelman mukaisilla investoinneilla. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan kuitenkin toimintavalmiusaikojen nykyisten puutteiden sekä mahdollisen tulevan kehityksen vuoksi on mahdollista, että alueella on tulevaisuudessa investointeja vaativaa palvelutason kehittämistarvetta. Lisäksi kiinteiden väestöhälyttimien korjausvelkaa ei saada kurottua kiinni esitetyillä investoinneilla. Palvelujen tasossa ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon muita sellaisia huomattavia kehittämistarpeita, jotka aiheuttaisivat merkittäviä investointitarpeita.

7.2 Investointien vaikutukset

Aluehallintoviraston saamien tietojen mukaan investointivelka ei kasva merkittävästi Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelman mukaisilla investoinneilla. Siten kuvatut investoinnit mahdollistavat palvelutason ylläpitämisen nykyisellä tasolla.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelmassa esitetyt investoinnit ovat hyvin perusteltuja ja perustuvat selkeään tarpeeseen. Aluehallintoviraston saamien tietojen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelman mukaisilla investoinneilla investointivelka ei kasva merkittävästi.

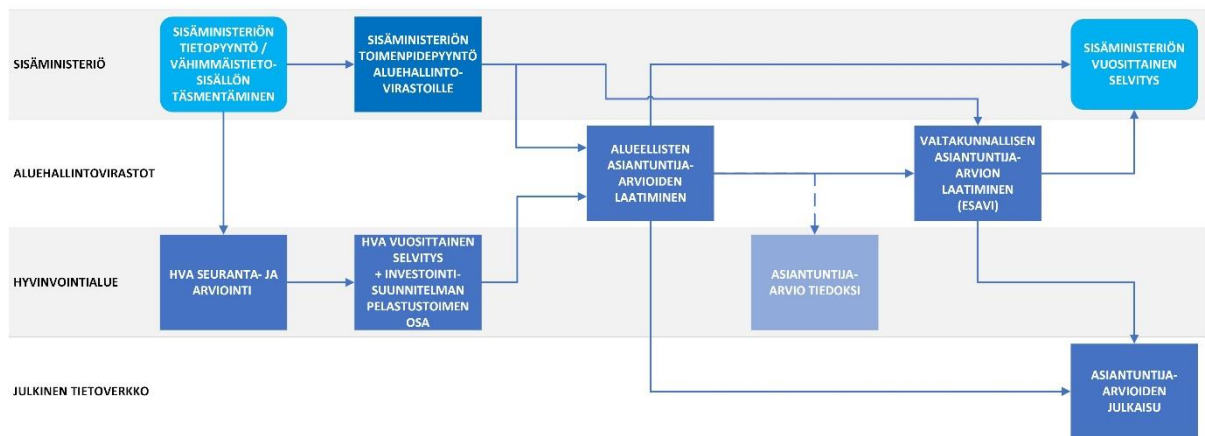
Toimintavalmiusaikojen nykyisten puutteiden sekä mahdollisen tulevan kehityksen vuoksi on mahdollista, että alueella on tulevaisuudessa investointeja vaativaa palvelutason kehittämistarvetta. Kiinteiden väestöhälyttimien korjausvelkaa ei saada kurottua kiinni esitetyillä investoinneilla.

8 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä Prontoista haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavainnointia ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on alla olevassa kuvassa.

Kuva 5: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (Pronto), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Henkilöstön henkilötyövuosien jakaantuminen eri palveluluokkiin perustuu arvioon. Arvion tekemiseen ei ole valtakunnallista yhtenäistä ohjetta, joten eri pelastuslaitoksilla arviointi on voitu tehdä erilaisin menetelmin.

9 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

Korjausmääräys pelastustoimen palvelutason huomattavista epäkohdista Vuorelassa, Toivalassa ja Sorsasalossa ISAVI/2406/2021.

Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintovirastojen julkaisuja 167/2023.

Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisuja SM 21/2012.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvitys pelastustoimen palvelujen ja talouden tilasta 10.5.2023.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021–2023.

Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisuja 157/2023.

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Kuopio

2023